

Edwin E. Gordon, David G. Woods: Jump Right in. The Music Curriculum [Muzyczny program nauczania]. Ed. 2. Chicago: G.I.A. Publications, Inc. 1990.

Publikacja ma charakter wybitnie praktyczny i nawiązuje do wcześniejszych prac Autorów. Zawiera programy zajęć dających się wykorzystać w pracy dydaktycznej podczas nauczania muzyki. Zaraz na początku książki Autorzy podkreślają znaczenie ustrukturyzowanego podejścia, uwzględniającego zasadę sekwencyjności oraz systematyczności. Uczeń, przystępując do kolejnych kroków procesu nauczania, powinien mieć opanowane umiejętności będące podstawą tworzenia słownictwa zawierającego wzorce rytmiczne oraz tonalne.

Podejście opisywane przez Autorów daje nauczycielowi możliwość dostosowania stawianych wymagań i zadań do indywidualnych zdolności ucznia. Istotne jest także to, by sam uczeń zdawał sobie sprawę z własnych możliwości i ograniczeń. W opisywanych procedurach niezmiennie ważne jest to, by uczniowie uzyskiwali stopniowo coraz lepsze osiągnięcia w takich podstawowych sferach, jak odczuwanie wartości tonalnych, metryczności, uczyli się kreatywności, improwizowania oraz właściwego odczytywania muzyki z uwzględnieniem właściwej sekwencyjności.

Książka składa się z trzech części: 1. Organizacja materiałów wykorzystywanych w uczeniu czynności sekwencyjnych. 2. Posługiwanie się materiałami w uczeniu się czynności sekwencyjnych. 3. Nauczanie oparte na wzorcach w uczeniu się sekwencji czynności. Na końcu książki Autorzy zamieszczają obszerny słownik terminów dotyczących omawianej problematyki. Ma on istotne znaczenie dla dydaktyki, ponieważ w dziedzinie nauczania muzyki panuje wiele nieporozumień terminologicznych i uczniowie podczas zajęć mają poważne trudności związane

z właściwym rozumieniem rozmaitych określeń. We wspomnianym słowniku Autorzy podają rozbudowane definicje, ułatwiając tym samym lepsze uchwycenie przedstawianych przez siebie koncepcji i propozycji dydaktycznych.

Każde zajęcie lekcyjne opisywane w omawianej książce zaplanowane jest na 10 min, podczas których uczniowie angażują się w takie zadania, jak śpiewanie piosenek, słuchanie nagrań, wykonywanie określonych ruchów oraz gra na instrumentach. Dzięki stopniowo uzyskiwanym postępom uczniowie opanowują zdolność audiacji. Dzięki niej zaczynają coraz płynniej zapisywać w systemie nutowym muzykę z uwzględnieniem wartości tonalnych i rytmicznych, oznaczeń klucza, metra, natężenia i innych cech istotnych w muzyce. Ważne jest to, by uczniów zapoznać najpierw z tym, czym są wspomniane cechy, zanim opanują oni ich nazwy oraz symbole w zapisie nutowym. Autorzy podkreślają, że proponowane schematy zajęć dydaktycznych powinny być odpowiednio modyfikowane w zależności od cech osobowości nauczyciela i jego stylu pracy.

Warto, jak się wydaje, odnieść opisywane zasady i metodykę zajęć dydaktycznych do tej dziedziny badań, która w ostatnich latach uzyskuje coraz większe zainteresowanie i uznanie w świecie, a która dotyczy przetwarzania bodźców akustycznych w centralnym układzie nerwowym. Problematyka ta mieści się zarówno w psychofizjologii percepcji, jak i w psychoakustyce i dzięki nowym perspektywom w zakresie rejestrowania reakcji słuchowych dostarcza cennych danych dla podobnego podejścia. Istotne miejsce w tej problematyce zajmuje czynnik czasu (*timing*), który w pracach wielu badaczy ujmowany jest jako podstawowy dla prawidłowego spostrzegania i opracowywania wrażeń słuchowych. Niektórzy neurofizjolodzy i psycholodzy prowadzą obiecujące pod względem dalszych odkryć w tej dziedzinie badania, zajmując się tzw. subiektywnym przeżywaniem czasu. Prawdopodobnie badania te mogą mieć także istotne znaczenie dla problematyki zdolności muzycznych i warto połączyć niektóre koncepcje Autorów z tym, co jest nam wiadomo na temat indywidualnych różnic w zakresie percepcji wartości związanych z czasem trwania dźwięku, przerw między dźwiękami, a także kontrolą tempa własnych wypowiedzi. Badania z zakresu psychoakustyki dostarczają bardzo interesujących wyników, dających się wykorzystać przy analizie różnego typu reagowania na te cechy dźwięku, które łączą się z wartościami muzycznymi.

W kolejnych, bardzo szczegółowo przygotowanych konspektach lekcji znajdujemy propozycje tych zadań, które mają podejmować i wykonywać nauczyciel i uczeń, przy czym bardzo konsekwentnie wiele miejsca poświęcone jest audiacji. Nauczyciel wielokrotnie odwzorowuje określone wzorce rytmu i tonu, wyśpiewując je, zapisując, a potem te same czynności ma wykonywać uczeń. Podane są kryteria poprawnego wykonania przez ucznia tych zadań i jest to podejście, które z pewnością warto zalecać, nie akceptując stylu dowolności, charakteryzującej, niestety, wiele zajęć muzycznych, z których zagubieni uczniowie nie wynoszą oczekiwanych korzyści.

Zalecenia, jakie formułuje pod adresem nauczycieli i uczniów Gordon, wypływają z jego wieloletniego doświadczenia oraz wnikliwej analizy uzyskiwanych w pracy pedagogicznej postępów. Każda jednostka lekcyjna zawiera trzy sekcje i od jednego do trzech kryteriów. Opracowane zasady nauczania muzyki oparte są na sekwencyjności dotyczącej zarówno opanowywanych umiejętności, jak i treści muzycznych. Każdy uczeń jest oceniany indywidualnie za pomocą opisanych przez E. Gordona w jego innych publikacjach metod diagnostycznych, które muszą się odznaczać odpowiednią trafnością i rzetelnością.

Podsumowując powyższe uwagi, trzeba stwierdzić, że omawiana książka stanowi efektywną pomoc, przyczyniającą się do doskonalenia procesu nauczania muzyki. Warto przygotować polskie jej tłumaczenie i zadbać o jego poprawność, zwłaszcza w odniesieniu do terminów, które odznaczają się swoistą wieloznacznością i wymagają niezbędnych konsultacji. Z publikacji tej korzyści mogą wynieść zarówno teoretycy zajmujący się problemami nauczania muzyki, jak i uczniowie oraz studenci różnego szczebla szkolnictwa muzycznego. Autorzy wychodzą ze słusznego – moim zdaniem – założenia, że środowisko wychowawcze nie docenia

i nie sprzyja ujawnianiu się zdolności muzycznych. Powinny być one stymulowane znacznie wcześniej, niż to ma miejsce, a więc już w okresie przedszkolnym. Omawiana książka wskazuje na potrzebę spopularyzowania i wdrożenia nowoczesnych zasad rozwijania zdolności u dzieci w najwcześniejszym okresie życia.

Tadeusz Gałkowski
Uniwersytet Warszawski